

ПСИХОЛОШКЕ НОВИНЕ

ДПС ОСНОВАН 1953.

ЛИСТ ДРУШТВА ПСИХОЛОГА СРБИЈЕ

Број 482 * година XLIV * ЈАНУАР 2025. * Београд

Издајемо из
овог броја

► Заједнички
интервју
Тамаре Џамоње
Игњатовић, Дуње
Симић и Снежане
Милутиновић

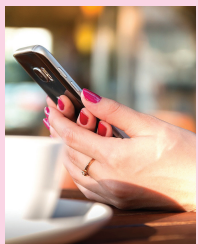
► Празници
и ментално
здравље младих

► Прво школско
убиство у
Хрватској

► Реч године:
труљење мозга

КОНГРЕС ПСИХОЛОГА СРБИЈЕ ОД 4. ДО 7. ЈУНА НА ДИВЧИБАРАМА

Испратили смо годину чији је крај обележио пад настрешнице на железничкој станици у Новом Саду, која је узроковака смрт петнаест особа и покренула талас студентских и грађанских протеста са којима улазимо и у 2025. годину. Након година које су обележене епидемијем коронавируса, првим масовним школским убиством које се у мају 2023. године догодило у ООШ „Владислав Рибникар“ и масакром који се потом десио у селима Дубона и Мало Орашје, година иза нас обележена је трагедијом у Новом Саду, након чега је Друштво психолога Србије организовало тим за пружање психолошке помоћи и подршке особама које су погођене овим догађајем. У традиционалном заједничком интервјуу за „Психолошке новине“ председница Друштва психолога Србије др Тамара Џамоња Игњатовић, председница Извршног одбора Дуња Симић и директорка Центра за примењену психологију Снежана Милутиновић говоре о догађајима који су обележили рад Друштва психолога Србије и Центра за примењену психологију, будућим плановима за рад, трауматичним догађајима који су оставили најјачи ефекат на ментално здравље нације, симболици коју носи „расаница“, која је изабрана за реч 2024. године, али и многим другим темама које се тичу Друштва психолога Србије и Центра за примењену психологију.

Последњег школског дана првог полугодишта у Основној школи Пречко у Загребу догодило се прво школско убиство у историји Хрватске, кога је починио деветнаестогодишњи младић, који је том приликом тешко ранио учитељицу и повредио троје деце. Поређење са првим масовним школским убиством које се 2023. године догодило у Огледној основној школи „Владислав Рибникар“ у Београду и кога је починио тринаестогодишњи ученик ове школе неминовно се намеће. Због тога у овом броју „Психолошких новина“ доносимо интервју са др Наташом Јокић Бегић, психологом и редовном професорком на Универзитету у Загребу, која истиче да је хрватска јавност веома узнемирена овим догађајем, односно да људи траже кривца и веома линеарно објашњење које могу

сместити у оквире уобичајене логике. Друштво психолога Србије изразило је најдубље саучешће породици трагично страдалог дечака у Загребу, као и целокупном хрватском народу, а нашим драгим колегама и колегиницама, психолозима, пожелело много храбрости и снаге да буду ослонац свима којима су потребни у овом тешком тренутку и предстојећем времену опоравка.

Крајем године напустиле су нас колеге Зоран Стојановић и Зоран Ћорић, са којима су се дирљивим речима опростили њихови пријатељи, захваљујући којима ће живети у сећањима оних који су их волели и познавали. Током децембра одржане су и две трибине на којима се говорило о томе зашто ове године нема новогодишње еуфорије и на који начин празници делују на ментално здравље младих, о којима такође пишемо у овом броју новина.

Друштво психолога Србије вредно ради на припреми 73. Конгреса психолога

Србије, који ће се одржати у периоду од 4. до 7. јуна 2025. у предивном амбијенту хотела „Црни врх“ на Дивчибарама, познатој по својој природној лепоти и мирном окружењу, које пружа идеалну атмосферу за размену идеја и професионални развој. Овогодишња тема конгреса „Вредности под притиском: психологија између идеалног и реалног“ истражује изазове са којима се суочавамо у балансирању наших личних и професионалних вредности у све сложенијем и захтевнијем друштвеном контексту. Програм конгреса укључује и предавања реномираних стручњака, интерактивне радионице и панел дискусије које ће понудити иновативне перспективе и практична решења за кључне дилеме модерног доба. Поред богатог научног програма, учесници ће имати прилику да уживају у друштвеним активностима, упознају колеге из струке и уживају у природним лепотама Дивчибара. Конгрес обећава да ће бити јединствено искуство које инспирише и подстиче размену знања и сарадњу међу психолозима из земље и региона.

У протеклој години постављали су се организациони темељи Европског конгреса психолога, који ће бити одржан од 7. до 10. септембра 2027 године у Београду на Филозофском и Филолошком факултету. За наше колеге из Европе то ће бити јединствен и редак случај да прате конгрес у универзитетском простору, који се налази у самом центру града. Извршни одбор

ДПС-а изабрао је професора др Александра Бауцала за председника програмског одбора, а изабрани су и чланови Организационог одбора Конгреса, који предводи Снежана Милутиновић, директорка Центра за примењену психологију Снежана Милутиновић. Како истичу организатори овог догађаја, циљ је да се направи конгрес за памћење и учесницима понуди сјајан програм, одлична презентација српске психологије, као и савремени и креативни начини размене током целог трајања посете учесника. По завршетку Европског конгреса психологије у јулу 2025. године, почиње кампања најаве београдског конгреса и разрада свих садржинских и логистичких аспеката ове сложене организације. *Катарина Ђорђевић*

СРЕЋНЕ НОВОГОДИШЊЕ И БОЖИЋНЕ ПРАЗНИКЕ

УЗ НАЈЛЕПШЕ ЖЕЉЕ НА СВАКОМ ПОЉУ,
ПУНО УСПЕХА, ЉУБАВИ И РАДОСТИ
У НОВОЈ 2025. ГОДИНИ,
ЖЕЛЕ ВАМ ДРУШТВО ПСИХОЛОГА
СРБИЈЕ И ЦЕНТАР ЗА ПРИМЕЊЕНУ
ПСИХОЛОГИЈУ!

ДРУШТВО
ПСИХОЛОГА
СРБИЈЕ

ВЕСТИ ИЗ ДРУШТВА

ЧЛАНАРИНА У ДПС-У И ПРЕТПЛАТА НА ЧАСОПИСЕ „ПСИХОЛОГИЈА“ И „ПСИХОЛОШКЕ НОВИНЕ“

Чланарину можете уплатити:

На основу рачуна (фактура): Уколико трошкове чланарине плаћа правно лице (установа), потребно је на мејл sekretar@dps.org.rs доставити захтев за издавање фактуре са именом и презименом психолога, податком о припадности психолога секцији или подружници и подацима о установи (најмање: тачан назив, адреса, ПИБ и да ли је потребно издати рачун путем Система електронских фактура).

Уколико трошкове чланарине сноси физичко лице, налог за уплату (е-банкинг или уплата на неком од уплатних места) треба да садржи следеће податке:

УПЛАТИЛАЦ: име и презиме са потпуном адресом

Чланарина у ДПС до 28.02.2025. године

за запослене психологе	3.500,00 дин.
за пензионере	2.500,00 дин.
за незапослене психологе, мастер и докторске студенте	2.000,00 дин.
за психологе из иностранства	40 еура

Чланарина у ДПС од 01.03.2025. године

за запослене психологе	4.500,00 дин.
за пензионере	3.500,00 дин.
за незапослене психологе, мастер и докторске студенте	2.500,00 дин.
за психологе из иностранства	50 еура

СВРХА УПЛАТЕ: чланарина за жељену годину чланства и податак којој секцији или подружници

члан ДПС припада (пример: „чланарина за 2025, Секција за психологију музике“)

ПРИМАЛАЦ: Друштво психолога Србије, Београд
ИЗНОС: зависно од категорије (видети табелу изнад)
РАЧУН ПРИМАОЦА: 170-755-77

ПОЗИВ НА БРОЈ: свој регистрациони/идентификациони/члански број у Друштву

*Умањује се износ чланарине за 10 одсто за групне уплате за десет и више уплаћених чланарина у складу са датумом уплате. Овај попуст се односи на групну уплату из исте установе - Војска Србије се рачуна као једна установа, или групну уплату из секције или подружнице ДПС-а.

*одобрава се бесплатна чланарина за 2025. годину за оне који дипломирају у току те године.

ЦЕНА ЧАСОПИСА „ПСИХОЛОГИЈА“ У 2025.

За радне организације:

једна претплата	3.500,00 дин.
две и три претплате	3.000,00 дин.
четири и више претплате	2.400,00 дин.

За индивидуалне претплате

чланови ДПС	2.000,00 дин.
студенти	1.000,00 дин.
сви остали	3.000,00 дин.

За све који купују појединачне бројеве: 1.000,00 дин.

*Уз претплату на текућу или претходну годину, остварује се попуст од 50 одсто на доступан годишњи комплет часописа „Психологија“ из претходних година.

ЦЕНА ОГЛАСНОГ ПРОСТОРА У „ПСИХОЛОШКИМ НОВИНАМА“:

Редовни бројеви

део стране	повећан тираж
12.000,00 дин 1/1	20.000,00 дин.
8.000,00 дин 1/2	10.000,00 дин.
4.000,00 дин 1/4	7.000,00 дин.
2.500,00 дин 1/8	3.000,00 дин.

КАБИНЕТ ЗА ТРАНСРОДНА СТАЊА У УКЦ НАСТАВЉА СА РАДОМ

Министарство здравља Србије послало је допис Друштву психолога Србије у коме се наводи да ће после одржане седнице Републичке стручне комисије за трансродна стања и обављеног разговора са компетентним психијатрима из области трансродне медицине, а затим и извештавања професорке др Јелене Друловић, директорке Универзитетског клиничког центра Србије и министра здравља, др Златибора Лончара, Кабинет за трансродна стања у Универзитетском клиничком центру наставити са уобичајеним радом. У допису Министарства здравља ДПС-у такође се наводи да пацијенти ни у једном тренутку неће бити угрожени.

Извршни одбор Друштва психолога Србије је на 11. седници одржаној 17.9.2024 године у складу са Статутом донео

ОДЛУКУ

о расписивању Јавног позива за главног и одговорног уредника часописа „Психологија“.

Главни и одговорни уредник „Психологије“ бира се на основу јавног позива на период од 4 (четири) године.

Кандидат за главног и одговорног уредника „Психологије“ треба да испуњава следеће минималне услове прописане Правилником о часопису „Психологија“ (<http://dps.org.rs/images/pravilnikcasopis.pdf>):

1. Да има докторат наука из области психологије.
2. Да је током каријере објавио бар три рада у часописима који су реферисани на SSCI листи или који спадају у категорије M21, M22 или M23 према категоризацији министарства надлежног за науку, од којих бар један мора бити у часопису који није „Психологија“ и од којих бар у једном мора бити први или једини аутор;
3. Да има цитираност од бар 30 хетероцитата.
4. Да има искуство у уређивању научних часописа, зборника радова или других научних публикација.
5. Да је у последњих 10 година урадио бар једну рецензију за потребе научног часописа категорије M21, M22 или M23.
6. Да је током каријере био руководиоца или учесник научног пројекта.
7. Да је члан Друштва психолога Србије.

Пријава по јавном позиву треба да садржи следеће елементе:

1. Предлог уређивачке политике часописа „Психологија“ за мандатни период 2025-2029. године дужине 3000–8000 карактера.
2. Биографију и библиографију кандидата за главног и одговорног уредника часописа „Психологија“ са фокусом на научни и професионални рад и са класификацијом радова према важећем правилнику министарства надлежног за науку Републике Србије.

3. Предлог заменика главног и одговорног уредника, са биографијом и библиографијом предложеног заменика уредника које треба да буду фокусиране на научни рад и садрже класификацију радова према важећем правилнику министарства надлежног за науку Републике Србије.

4. Предлог састава редакције часописа „Психологија“, која укључује и предложени почетни састав међународног саветодавног одбора и предлог секретара часописа.

Предложени чланови редакције, не рачунајући међународни саветодавни одбор и секретара редакције, треба да буду психолози и морају да имају научну титулу доктора наука, да међу њима има запослених са бар три различита универзитета или института, који се налазе у бар три различита града. Изузетно, до 20 одсто чланова редакције могу чинити особе које имају докторат наука из области која није психологија, под условом да имају бар три рада објављена у психолошким часописима категорије M21-M23 у последњих 10 година. Чланови редакције – психолози који раде у Србији треба да буду чланови Друштва психолога Србије.

• Потписану изјаву да је од свих чланова редакције (укључујући и чланове међународног саветодавног одбора и секретара) које је навео у пријави добио сагласност за учешће у редакцији односно међународном саветодавном одбору који предлаже.

Јавни позив објављен је на интернет сајту Друштва психолога Србије, као и на интернет страници часописа „Психологија“ дана 30. септембра 2024. године. Рок за пријаву на Јавни позив је 31. јануар 2025. године.

Неблаговремене и непотпуне пријаве неће бити узете у разматрање.

Документацију за Јавни позив послати у запечаћеној коверти, са назнаком „За Јавни позив за избор уредника часописа „Психологија“ на адресу:

Друштво психолога Србије
Бушина 7/3
11000 Београд

ДРУШТВО ПСИХОЛОГА СРБИЈЕ

психолошке новине

Издавач: Друштво психолога Србије
ISSN 2217-9313

Психолошке новине уредило Друштво психолога Србије; Редакција: др Адела Зобеница, Соња Ивковић, Ана Миленковић; Сарадници: Јасна Вељковић и Драгана Косовалић, Јелена Минић, Меира Мрђенов, Саша Стојшић, Вељко Јовановић, Миљана Павићевић, Драгана Брдарић, Ана Окиљевић; Технички уредник и прелом: Вук Милосављевић; Заглавље: Стојан Пешановић; Штампана: ЦПП Београд; Адреса издавача: 11 000 Београд, Бушина 7/3; Секретар Друштва: Марија Вукотић Одоровић; Телефон: + 381 11 3035131; WEB: <http://www.dps.org.rs>; Прилоге слати на psiholoske.novine@dps.org.rs са ознаком ЗА ПСИХОЛОШКЕ НОВИНЕ, Слике: Pixabay

Жиро рачун: 170-755-77; Радно време од 8 до 15 часова. На основу мишљења Секретаријата за информисање Републике Србије бр. 413 01 189 91 1 д 20.02.1991. године, лист је производ из тарифног броја 8, став 1. тачка 1. алинеја 10, за чији се промет плаћа порез по стопи од 3 %.

ДА ЛИ СУ ЗА МЛАДЕ ПРАЗНИЦИ ОКИДАЧ ЗА СРЕЋУ ИЛИ ТУГУ

Иако су новогодишњи и божићни празници синоним за весело и екстатично расположење, а дочек Деда Мраза једна од светковина која на личном и на колективном плану има велики симболички значај, јер означава испраћање године на измаку и радост због новог јануарског и животног почетка, празници могу бити и окидач за „бал под маскама меланхолије“, када се ритам колективне еуфорије не поклопи са нашим унутрашњим расположењем. Тиранија социјалних очекивања да морамо отићи на најмаштовитији новогодишњи матине, најлуђи дочек Нове године, а потом и на њену најоригиналнију репризу, а потом све то „документовати“ на социјалним мрежама, могу померити клатно нашег (не)расположења у правцу депресије, ако имамо лични доживљај неуспеха себе на крају године коју испраћамо и оне коју дочекујемо. Како је на трибини под називом „Празници и ментално здравље младих“, одржаној у организацији Центра за младе и платформе „Здраво двадесете“ компаније Галеника истакао др Роберто Грујичић, дечји и адолесцентни психијатар Института за ментално здравље, постоји много митова везаних за ментално здравље младих уочи новогодишњих празника, а велики број њих плете се око прича да се највећи број суицида младих дешава 31. децембра и 1. јануара, што не може бити даље од истине.

„Руку под руку са овим митом, који се метеорском брзином проширио медијима током деведесетих година и опстао до данас, иде и уверење да су анксиозност и депресија саставни део празновања. Наше клиничко искуство говори да нису проблем празници, већ оно што им претходи, односно што долази у периоду када отпратимо Деда Мраза. Наиме, постоје културолошке предрасуде колико позитивне енергије и новца треба да уложимо у дочек Нове године и куповину поклона, са колико пријатеља треба да сачекамо најлуђу ноћ, са каквим активностима треба да испунимо последње дане децембра. Та тиранија унутрашњих „морам“ и социјални пресинг да будемо хиперактивни јесу оно што исцрпљује младе особе, а

свако исцрпљивање има последице. А када скину шљокице са новогодишње одеће, млади се враћају у суморну реалност испуњену испитним роковима, хладним временом, мањком активности које могу да проводе напољу и животном колотечином. Осим тога, породица је та која може бити фактор побољшања, али и погоршања менталног здравља – баш као што смо за време пандемије коронавируса имали притисак да останемо код куће, тако и за време празника постоји социјални императив да будемо заједно са члановима породице. Ако ти односи нису функционални или су пуни тензија и конфликта, празници могу довести до погоршања менталног стања“, нагласио је Грујичић, додајући да они могу бити обојени тугом код особа које су изгубиле ближњег свог.

„Свако од нас има некога кога нема, а тај неко нам највише недостаје за Нову годину, која је синоним за празник који се проводи у друштву

најближих. Сви празници, почев од Божића, Ускрса и породичних слава, укључујући и рођендане, летовања и зимовања, могу бити окидачи за тугу ако смо изгубили драгу особу. Због тога морамо наћи канал комуникације са младом особом. Многи родитељи греше када, из најбоље намере, покушавају да развеселе дете које је изгубило вољену баку или деку, водећи га на забаве, вашаре или у играонице... Моје искуство говори да многи нису у стању да поднесу дечју тугу, нити да причају са младом особом о важном губитку, а управо је то оно што је најважније, јер је разговор тај који лечи душу“, закључио је Грујичић.

Снежана Мрвић, клинички психолог Института за ментално здравље, која са младима ради и у Центру за младе, истиче да се млади не обраћају за помоћ због новогодишње депресије или еуфорије, већ због „терора среће“ да морају супер да се проведу за најлуђу ноћ и да буду у екстатичном расположењу готово цео децембар.

„Млади билансирају годину на измаку и њихово расположење у великој мери зависи од тога да ли су испунили циљеве које су себи поставили. Неки стрепе од закључених оцена на крају првог полугодишта или јануарских испитних рокова, али се многи и радују што ће за празнике проводити више времена са породицом, а то нарочито важи за студенте из унутрашњости. Нама је драго што су млади данас спремнији да улажу труд и време у очување свог менталног здравља, о чему говори и константна попуњеност капацитета ЦЕЗАМ саветовалишта. Пошто Центре за младе не можемо да отворимо у свим градовима Србије, у сарадњи са платформом „Здраво двадесете“, одлучили смо да покренемо кампању „Хало двадесете“ у оквиру које ће заказивање термина бесплатног онлајн саветовања са психологом у е-саветовалишту ЦЕЗАМ-а бити омогућено свим младима узраста од 15 до 30 година. Циљ кампање је да информише младе о могућности бесплатне психолошке подршке и пружи им могућност да закажу термине, без обзира у ком делу Србије живе“, навела је Снежана Мрвић.

Катарина Ђорђевић

ЗАШТО НЕМА НОВОГОДИШЊЕ ЕУФОРИЈЕ

Иако је календарски ту, Нова година никада није била мање тема. Многи се последњих дана децембра не осећају добро, па нема ни уобичајене новогодишње еуфорије, оценили су учесници трибине под називом „Новогодишњи притисак – између реалности, жеља и очекивања“, која је одржана 18. децембра у оквиру серијала „На кафи са психологом“. Како је приликом отварања трибине истакао психолог и новинар Драган Илић, годину за нама обележиле су нелечене ране из 2023. у виду масовних убистава у ООШ „Владислав Рибникар“, Малом Орашју и Дубони, а на њих се надовезала и туга због губитка петнаест изгубљених живота након пада надстрешнице у Новом Саду. Десетине хиљада људи у Гази и Украјини свакодневно губе животе и губе ближње, а њиховом страдању не назире се крај.

„Имали смо утисак да нам је неко украо Божић, али онда се десило нешто потпуно неочекивано. Добра енергија студентских протеста заплуснула је цео град, а академци су нам вратили наду и емпатију, истовремено пробудивши људскост у многим. Са једне стране саосећамо са жртвама, али смо истовремено и срећни због тога што се пробудила нека нова енергија и јавила нада у боље сутра. И многи се питају како да

реше та помешана осећања – да ли да славе улазак у нову годину, или да тугују због много драматичних догађаја који су обележили годину на измаку“, нагласио је Илић, подсећајући да је свака Нова година налик на психичко „појачало“ – ако нам је добро, биће нам још боље на колективном дочеку Деда Мраза, а ако смо тужни, бићемо још депресивнији уочи 31. децембра.

Тијана Мирковић, психолог и психотерапеут, признала је да јој је ове године било веома тешко да почне са кићењем јелке и украшавањем стана и саветовалишта, јер се много несрећних догађаја нанизало у претходном периоду.

„Толико нам је стара година „запржила чорбу“ да се све још пуши и „све још мирише на њу“. Како мислити о новој када нас старе канце и даље држе, призивајући нека прошла и нека давно прошла искуства. Иако су календарски биле током 2023. године, мајске трагедије у Рибникару, Малом Орашју и Дубони и даље се осећају. На ту живу рану, пала је и надстрешница у Новом Саду, а као горка со на обе ране, пале су вести о пребивањима, затварањима, безосећајним изјавама и бежању од одговорности. Заједно, то је отворило и ране које нису ни из ове године ни из овог века. Уместо да полако улазимо у Нову годину, врати-

ли смо се у ону коју смо чекали на (студентским) протестима 1996. на 1997. Вратили смо се у деведесете, најнесрећније године наших живота. А онда су нам студенти дали наду да су неке промене ипак могуће“, истакла је она, напомињући да нема универзалног рецепта да ли треба славити Нову годину или не.

„Ако славио и радујемо се, не значи да не тугујемо. Мислим да свако од нас треба сам за себе да потражи одговор и размисли шта ће олакшати терет и шта му треба током празника и од празника. Нормално је и потпуно ок ако игноришемо празнике, мирујемо и умирујемо себе. То је нормално сваке године, а посебно након ове и овакве. Нормално је и да славио у пуном сјају – да себи дамо мало дистракције, божићних филмова и песама, смеха и дружења. Да мало предахнемо и напунимо ресурсе. Нормално је и да резимирајући годину и планирајући наредну доносимо разне, па често и нереалне новогодишње одлуке. Нормално иако сви знамо колико кратко те одлуке живе и колико ретко заживе. Нормално је и да останемо са тим да смо задовољни тамо где јесмо и тиме што јесмо, као што је нормално и да, иако незадовољни, закључимо да тренутно не можемо ништа да мењамо“, закључила је Тијана Мирковић.

К. Ђорђевић

ЗАЈЕДНИЧКИ ИНТЕРВЈУ ДР ТАМАРЕ ЦАМОЊЕ ИГЊАТОВИЋ, ДУЊЕ СИМИЋ И СНЕЖАНЕ МИЛУТИНОВИЋ

АКТИВАН РАД НА ПОДИЗАЊУ УГЛЕДА СТРУКЕ

Након година које су обележене пандемије коронавируса, првим масовним школским убиством које се у мају 2023. године догодило у ООШ “Владислав Рибникар”, година иза нас обележена је падом настрешнице у Новом Саду, због које је живот изгубило 15 особа и које је покренуло грађанске и студентске протесте са којима смо ушли у 2025. годину. У заједничком интервјуу за “Психолошке новине” председница Друштва психолога Србије др Тамара Цамоња Игњатовић, председница Извршног одбора Дуња Симић и директорка Центра за примењену психологију Снежана Милутиновић говоре о догађајима који су обележили рад Друштва психолога Србије и Центра за примењену психологију, будућим плановима за рад, трауматичним догађајима који су оставили најјачи ефекат на ментално здравље нације, симболици коју носи “расаница”, која је изабрана за реч 2024. године, али и многим другим темама које се тичу Друштва психолога Србије и Центра за примењену психологију.

Који су догађаји у највећој мери обележили рад Друштва психолога Србије и Центра за примењену психологију у овој години?

Тамара Цамоња Игњатовић: Било је много активности, али у оквиру мог деловања је свакако рад усмерен на повећање угледа наше струке у друштву и рад на повезивању са другим струковним организацијама, регионалним удружењима психолога и Европском федерацијом психолошких асоцијација. Било је важних саопштења поводом различитих догађаја. Посебно су значајне заједничке активности са запосленима у социјалној заштити и сарадња са колегама из Друштва психолога Републике Српске. Једна од најважнијих активности је представљање рада ДПС-а на редовним састанцима Савета ЕФПА и припреме за Европски конгрес психолога 2027. у Београду. На жалост, нису се стекли услови за одржавање Скупштине психолога, што усмерава и основне активности за наредну годину.

Дуња Симић: Годину за нама обележио је марљив рад. Иза себе остављамо успешних дванаест месеци у које смо сместили шест седница Извршног одбора, донели преко 150 одлука и континуирано радили на унапређењу рада Друштва и комуникацији са члановима. Највише смо се бавили организацијом Конгреса психолога 2024. и 2025. као и Европског конгреса 2027. Такође, успешно смо привели крају питање уређења радних односа унутар Друштва и избор сарадника, од секретара Друштва, уреднице и администраторке сајта, до новог књиговодства, што су све изузетно важне ствари за добро и успешно пословање и функционисање. Друштво је добило и свој Инстаграм профил, чиме смо отворили још једна врата комуникације са чланством и целокупном јавношћу и подржали принцип транспарентности рада. Издали смо већи број саопштења подршке важним темама у вези са струком, одговарали на предлоге, примедбе и питања колега и других заинтересованих страна. У континуираној сарадњи са председницом Друштва, председницима секција и подружница, трудили смо се да будемо у свом деловању увек брзи, темељни и ефективни, поштујући Статут. Преко секција образовања, ИО је подржао све њихове напоре у вези са статусом, као и израде правилника који се односе на компетенције и програм рада. Наравно, увек има простора за више, боље, вреднији рад и бољу комуникацију и за то остајемо отворени, отварајући сваку важну

тему и покушавајући да решимо сваку дилему.

Снежана Милутиновић: За Центар за примењену психологију ово је пре свега била година почетка новог трогодишњег циклуса развоја тестова, и то у различитим областима примењене психологије. Година креативних решења и велике подршке колега из праксе на осмишљавању инструмената и прикупљању података. Ово је била и година нашег регионалног ширења, с обзиром да је кренуо са радом наш дистрибутивни центар у Бања Луци.

Који су планови Друштва психолога Србије и Центра за примењену психологију за следећу годину?

Дуња Симић: Пре свега, план је да наставимо вредно да радимо у интересу струке и свих колега чланова Друштва. Чека нас још један Конгрес психолога Србије, припрема Европског конгреса 2027, рад у стручним телима и даље унапређење рада ДПС-а. Када говоримо о нашем конгресу, он ће се одржати у периоду од 4. до 7. јуна 2025. у предивном амбијенту хотела “Црни врх” на Дивчибарама, познатој по својој природној лепоти и мирном окружењу, које пружа идеалну атмосферу за размену идеја и професионални развој. Овогодишња тема конгреса “Вредности под притиском: психологија између идеалног и реалног” истражује изазове са којима се суочавамо у балансирању наших личних и професионалних вредности у све сложенијем и захтевнијем друштвеном контексту. Програм конгреса укључује и предавања реномираних стручњака, интерактивне радионице и панел дискусије које ће понудити иновативне перспективе и практична решења за кључне дилеме модерног доба. Поред богатог научног програма, учесници ће имати прилику да уживају у друштвеним активностима, упознају колеге из струке и уживају у природним лепотама Дивчибара. Конгрес обећава да ће бити јединствено искуство које инспирише и подстиче размену знања и сарадњу међу психолозима из земље и региона. У плану за 2025. је и даље повезивање са друштвима из окружења, тешња сарадња и подршка ЦПП-у, као предузећу Друштва, посебно на пољу едукације психолога и стандардизацији постојећих тестова и изради нових, затим сарадња са катедрама психологије и Институтом за психологију, повезивање са студентским организацијама психолога, како би се више повезивали са струковним удружењем током свог образовања. Свакако је врло важно и изабрати новог уредника и редакцију часописа “Психологија” и наставити са успешном традицијом рада нашег реномираног часописа и славних имена психолошке науке у Србији који су били уредници.

Тамара Цамоња Игњатовић: Чекају нас веома важни задаци ревидирања начина на који се евидентирају чланови ДПС-а и сврставају у секције и подружнице. Адекватни спискови су основ за легитимни избор делегате за Скупштину, а самим тим и легитимност донетих одлука. Уочени су бројни проблеми и предстоји нам важан посао ажурирања спискова. Захваљујући колегиници Јелени Зулевић и програмеру Горану Ракићу који је креирао програм за евидентирање чланства, надам се да ће тај проблем у будућности бити отклоњен. Горан је овај посао урадио потпуно волонтерски и дугујемо му велику захвалност за то. Такође нас чека посао везан за процедуру усвајања Закона о психолошкој делатности, али и значајне ревизије Статута и усклађивања различитих правилника ДПС-а који су се показали недоречени и неусклађени.

Снежана Миленковић: Планови ЦПП-а су и даље оријентисани ка развојној линији наше понуде, уз очување солвентности фирме и подршке коју можемо да обезбедимо како ДПС-у, тако и свим колегама у земљи и региону.

Ако су два масовна убиства која су се прошле године догодила у основној школи “Владислав Рибникар” и селима Дубона и Мало Орашје обележила 2023. годину, онда је рушење надстрешнице Железничке станице у Новом Саду након чега је страдало 15 особа, догађај који је у највећој мери узнемирио наше суграђане ове године. ДПС је одмах након ове трагедије организовао пружање помоћи особама којима је била потребна психолошка помоћ и подршка - колико особа је добило ову помоћ и подршку и због чега овај догађај носи квалитет социјалне трауме, која је покренула грађанске и протесте академица, чије је захтеве ДПС такође подржао?

Тамара Цамоња Игњатовић: Оваква трагедија је оправдано покренула грађане на протесте, што је тражило и реакцију ДПС-а, јер нам је, поред грађанске, и професионална дужност да реагујемо на све што угрожава не само ментално здравље људи попут трауматских догађаја, него уноси немир, несигурност, доживљај неправде и беспомоћности у свакодневном животу.

Дуња Симић: Трагична несрећа у Новом Саду приликом које је живот изгубило 15 особа изузетно је болна за све грађане Србије. Користим ову прилику да у име ИО ДПС-а изразим најдубље саучешће породицама настрадалих, и пожелим успешан опоравак повређенима. Друштво психолога Србије реаговало је након ове несреће позивом да се сви људи којима је потребна психолошка помоћ и подршка обрате Тиму за подршку, чиме смо још једном показали спремност за реаговање, уз огромну помоћ колега из базе волонтера ДПС-а на коју смо поносни. Увек ћемо бити ту за целокупну јавност и заједницу да у кризи пружимо сву потребну помоћ. То је наша мисија и наш задатак. Нажалост, трагедије јесу у одређеној мери обележиле ове две године. Прошлогодишњи трагични догађаји, масовна убиства у ООШ “Владислав Рибникар” и селима Мало Орашје и Дубона, изазвали су лавину подршке и показали снагу солидарности и емпатије друштва и наше струке, и данас можемо, са болом у души који осећамо за жртвама ових несрећа, да се поносимо подршком коју смо пружили као Друштво, радом волонтера који су деловали уједињено и организовано. Показали смо одговорност и јединство.

Друштво психолога Србије недавно је јавно демантовао неистине које су се у јавности и на друштвеним мрежама појавиле у вези са Нацртом закона о психолошкој делатности, након чега се огласио Савез друштава психотерапеута Србије, који је истакао да се овим законом значајно угрожава аутономија и професионални интегритет психотерапије у нашој земљи. Каква је тренутна судбина Нацрта закона о психолошкој делатности, да ли постоји могућност дијалога између два струковна удружења и на који начин се могу заштитити корисници психотерапијских услуга у тренутном правном “вакуму”, с обзиром да у нашој земљи не постоји Закон о психотерапији, нити је психотерапија призната као занимање?

Тамара Цамоња Игњатовић: На жалост, у старту је пропуштена прилика за међусобно

Др Тамара Џамоња Игњатовић

усклађивање и дијалог. Ипак, то је неопходно, јер су нам оба закона веома важна и у суштини нису инкомпатибилна. Свакако, медији нису место за конструктиван дијалог, јер је садржај увек усмерен на критику друге стране. Ипак, има сигнала добре воље са обе стране да седнемо, разговарамо и отклонимо препреке како би оба Закона коначно кренула у процедуре. Регулатива европских земаља свакако може да буде од помоћи као оквир усаглашавања.

Дуња Симић: Мислим да постоји могућност сарадње оба удружења, укључујући још нека мерила удружења као што су УПСКС и секција за психотерапију лекарске коморе, а на усклађивању стандарда и равноправности између удружења у формулисању Нацрта закона о психотерапији. Заправо, нацрт Закона о психолошкој делатности би могао да буде од користи у регулисању психотерапије као логична транзиција до психотерапије као независне професије. Ако би сва релевантна удружења сарађивала у промовисању психотерапије као независне професије и улагала заједничке напоре да се обаве неопходне процедуре у државним органима преко којих би се створила могућност за доношење Закона о психотерапији, ефикасније бисмо дошли до жељених решења. Потребна су нам оба закона и сарадња у остваривању заједничких циљева. Надам се да ће се у новој години односи између удружења одвијати у духу мира, активног слушања и добре сарадње, јер нам је свима то преко потребно.

Како теку активности у вези са припремом Европског конгреса психологије, који ће се одржати 2027. године у Београду?

Снежана Милутиновић: Ово је била година у којој су се постављали темељи Европског конгреса, сагледавале најбоље опције времена и места одржавања, прорачунавали ризици, успостављале нове сарадње које омогућавају ширу платформу нашег рада. Уз велико поверење ЕФПА савета кретали смо се од једне варијанте до друге да би се усагласили да ће се ЕКП 2027 одржати на Филозофском и Филолошком факултету у Београду, од 7. до 10. септембра 2027. За наше колеге из Европе то је редак случај да прате конгрес у универ-

Дуња Симић

зитетском простору, а да су у самом центру града. Извршни одбор ДПС-а изабрао је професора др Александра Бауцала за председника програмског одбора, а ми и даље радимо на успостављању програмског, али и проширењу организационог тима овог конгреса. Циљ је да направимо конгрес за памћење: сјајан програм, још бољу презентацију српске психологије и савремени и креативни начин размене током целог трајања посете учесника. Након одржања ЕКП 2025 у јулу 2025. године, крећемо са кампањом најаве београдског конгреса и разраде свих садржинских и логистичких аспеката ове сложене организације.

Тамара Џамоња Игњатовић: Изабрали смо чланове Организационог одбора Конгреса, који предводи Снежана Милутиновић, као и проф. Александра Бауцала за председника Програмског одбора, што чини сјајан тим за припрему будућег конгреса. Снежана редовно извештава о напретку у припремама Европског конгреса психолога 2027 на састанцима ЕФПА и у директној комуникацији са члановима Executive Board.

Дуња Симић: Извршни одбор Друштва психолога Србије остаје активан партнер, подршка и ветар у леђа сјајном организационом одбору ЕКП 2027. у темељном планирању великог догађаја на понос свих српских психолога. Надам се да ће ствари само наставити да теку у досадашњем смеру - професионално, одговорно, посвећено и са великом пажњом.

Када ће бити сазвана годишња скупштина ДПС-а? Шта је услов за њено одржавање?

Тамара Џамоња Игњатовић: О томе тек треба да се договоримо на наредном састанку Извршног одбора. Услов је свакако да имамо адекватне спискове чланова ДПС-а, који се на основу свог изјашњавања евидентирају у одговарајућим секцијама, јер се сада неки застарели подаци или грешке у евиденцији реплицирају из године у годину. Такође, постоје неслагања око тумачења Статута у погледу могућности промене секције. Док је овај проблем решаван, време за одржавање Скупштине је истицало. Када је део тешкоћа отклоњен да се бар минимални услови за одржавање Скупштине испуне, није било кворума за њено одржавање.

Снежана Милутиновић

Дуња Симић: Нажалост, Скупштина Друштва ове године одложена је пред крај године из објективних разлога, те је нисмо имали у 2024. години. Извршни одбор је током године неколико пута на седницама изразио жељу и препоруку да се скупштине одржавају на пролеће, када то има више смисла, с обзиром да се усвајају извештаји за претходну, али и планови за ту годину и важно је да скупштина својим одлукама тај рад усвоји и легитимизује. Ипак, надам се да ћемо од наредне године успети да установимо одређену динамику заказивања и одржавања редовних скупштина Друштва, у најбољем интересу свих наших чланова.

За реч године изабрана је "расаница" која означава излазак из неког стања нејасноће и буђење из сна. Истовремено, за Оксфордску реч године изабран је термин "трљење мозга" који се односи на "затупљивање" услед прекомерне употребе друштвених мрежа, док је термин "манифестовати" изабран за Кембриџову реч године. Подсећања ради, 2023. реч "духоклопуће" изабрана је за реч године, док је 2022. године термин "гаслајтинг" изабран за реч године по избору Вебстеровог речника. Да ли сматрате значајним чињеницу да термини из психологије постају речи године и видите ли симболику у томе што је расаница заменила духоклопуће?

Снежана Милутиновић: Пошто знамо да нове лексичке форме представљају директан одраз потреба и стања савременог друштва, могу да кажем да је „расаница“ лично мени „надалица“ у време бољег баланса реалног и дигиталног, само мог и нама заједничког, аутентичног и фолираног.

Дуња Симић: Нека нам у новој години расаница замени духоклопуће и донесе буђење у вакој области живота у којој нам је потребан мир слога и снага. Речи године постају оне речи речи које говоре управо о таквим, снажним емоцијама, покретачким, позитивним и надањујућим. Волела бих да то буде лепа симболика свега лепог што је пред нама.

Тамара Џамоња Игњатовић: Ментално здравље је постало актуелна тема и у свету и код нас због околности у којима живимо, а неповољ-

но се одражавају на квалитет нашег живота. Да не набрајам сада низ догађаја којима смо сведочили, почевши од пандемије ковида-19, а живот у условима несигурности, неизвесности и неправде, протеже се на последњих 25 година. Медијски садржаји, лажи и застрашивања, заједно са савременим технологијама заиста делују у правцу “гаслајтинга” и “труљења мозга” у смислу опадања способности критичког мишљења, али и у смислу девалвације основних вредности, правде, истине и солидарности. Није чудно да је ефекат тога и “духоклонуће”, односно доживљај незадовољства и беспомоћности. Језик, као рефлексивна стварности, наговештава и наду да смо се коначно

пробудили, освестили и да смо спремни да поново преузмемо контролу над својим животом. “Расаница” то врло симболично одсликава.

Шта бисте волели да Нова година донесе Вама и нашој струковној организацији?

Дуња Симић: Свим нашим колегама и њиховим најмилијима желим радосну, здраву и спокојну нову годину, испуњену љубављу, успесима и лепим тренуцима. Свима нам желим више разумевања, да се чујемо, разумемо и подржимо, јер смо једни другима највећа снага. Нека нашој струци и нашем Друштву нова година донесе бољи статус, снажнија упоришта, веће прилике, више простора

и ширине. Срећна Нова година!

Тамара Цамоња Игњатовић: Исто оно што желим и друштву у целини, дакле “расаницу”. Да се пробудимо и освестимо да и Друштво психолога можемо мењати на боље, само ако смо солидарни и конструктивни.

Снежана Милутиновић: За ЦПП су последње четири године значиле онај турбулентни део рада фирме који периодично долази после више од три деценије постојања једне организације. Научена у пословном сетингу да је најбољи одговор на кризу фокус на развој - а не поправљање, и себи и тиму ЦПП-а желим неустрашив развој и храбар улазак и у нове сфере рада!

Катарина Ђорђевић

ПРВО ШКОЛСКО УБИСТВО У ХРВАТСКОЈ ДУБОКО УЗНЕМИРИЛО ЈАВНОСТ

Убиство седмогодишњег дечака у Основној школи Пречко у Загребу које је починио деветнаестогодишњи младић, који је том приликом тешко ранио учитељицу и повредио троје деце, први је злочин који се догодио у историји хрватског школства. Поређење са првим масовним школским убиством које се прошле године догодило у Огледној основној школи „Владислав Риникар“ у Београду и кога је починио тринаестогодишњи ученик ове школе неминовно се намеће. Јавност је веома узнемирена, људи траже кривца и веома линеарно објашњење које могу сместити у оквире уобичајене логике, што значи да се мора открити мотив који је свима разумљив и објашњење које је свима логично, каже др Наташа Јокић Бегић, психолог и редовна професорка на Универзитету у Загребу.

Оно што разликује ова два случаја школског убиства јесте идентитет особе која га је починила, јер се у случају масакра у школи на Врачару одмах открило да иза њега стоји тринаестогодишњи ученик школе, док у Загребу медији нису открили ко стоји иза убиства, како би се избегло ставарање „култа личности“ убице. Међутим, у јавност је стигла прича да је деветнаестогодишњи младић психијатријски болесник, па је бес јавности сада преусмерен на руководство болнице у којој је лечен и психијатра који га је отпустио из болнице. На овај начин поново се стигматизују психијатријски болесници, али и стручњаци који се њима баве, примећује наша саговорница. Истовремено, напада се у руководство школе и поставља питање зашто ова образовна установа није имала обезбеђење, зашто су њена врата била откључана, зашто полиција није патролирала испред школе... Гласови разума који говоре да се школа „Владислав Рибникар“ закључавала док часови трају и имала школског чувара, који није спречио малолетног убицу да почини стравичан масакр, већ је први страдао, за сада су у мањини, а родитељи траже увођење хитних мера које би спречиле сваки следећи злочин.

- Стиче се утисак да гледамо „Злочин и казну“ у реалном времену. Заједница прави огроман притисак да се злочинац и сви одговорни за ово убиство што пре казне и та енергија мора се катарзично усмерити на кривца. Нажалост, ово је корак уназад не само када је у питању дестигматизација душевних болесника, већ и стручњака за ментално здравље, јер се поново оживљава мит да су сви психијатриски болесници опасни по околину. Због тога цело друштво постаје параноидно, а ако изостане умирујући говор стручњака и медија, онда ће параноидност цветати. То значи да ћемо у свакоме гле-

дати (потенцијалног) непријатеља, а запослени у психијатријским болницама пред сваки отпуст болесника размишљаће да ли је право време за његов повратак у заједницу и да ли ће дићи руку на себе или на друге ако не буде под лекарским надзором. Дугорочно, то представља доливање уља на ватру свеукупног доживљаја да је свет постао веома опасно место, објашњава Наташа Јокић Бегић.

Наша саговорница каже да су на састанку у Министарству просвете договорене мере које ће се предузети поводом овог случаја, а приликом одлучивања узет је у обзир и глас родитеља. Она истиче да се све одлуке морају донети мирне главе, када прође доживљај акутне трауме, иако је разумљиво што јавност тражи „ватрогасне“ мере.

„Када се десило убиство у школи „Владислав Рибникар“ знали смо да ће то догодити и код нас, односно да је само питање времена када ће се десити овакав злочин. Пропустили смо период од годину и по дана, када смо могли рационално да доносимо одлуке и сада се дефинитивно мора решити питање безбедности деце у школама на националном нивоу, јер за три недеље ђаци поново крећу у школу, а родитељи са правом траже сигурност за своју децу“, каже Наташа Јокић Бегић.

Она истиче да је потпуно разумљиво што су родитељи преплављени осећајем страха у овој ситуацији, јер неће пустити дете у школу, ако немају одговор на питање зашто се то догодило.

Међутим, морамо разумети да некада не знамо „зашто“, јер људско понашање нема једнозначно објашњење, а два и два најчешће нису четири... Нема компликованије ствари у универзуму од људске душе, а када се у њу усели душевна болест, ствари постају још неизвесније и нема универзалног одговора на питање – зашто деца и адолесценти убијају. Не може се, у психолошком смислу, ставити ниједан знак једнакости између малолетног убице из школе „Владислав Рибникар“ и младића који је починио убиство у загребачкој школи, закључује Наташа Јокић Бегић.

Наша саговорница подсећа да је у целој историји човечанства 21. век најризичнији за ментално здравље деце и младих и примећује да одрасли то често занемарују, јер су сазревали у другом времену у коме су веровали да је свет сигурно место и да су људи добри, а будућност извесна. Данашња деца одрастају са страхом да их неко може киднаповати из вртића, убити у школи и повредити у парку. Истовремено, од њих се очекује да имају све петице у школи и паралелно похађају часове музике, спорта, страних језика, па они постају генерација преоптерећене и анксиозне деце. Ако се у ту причу уплете и терор социјалних мрежа, на којима они граде виртуелне идентитете и међусобно се такмиче ко ће имати више пратиоца, пријатеља, емотикона и лајкова, и у целу причу уведе и тестостерон у пубертету, не треба се чудити што ће неко дете почети да рецка себе, а неко подиже нож на другог.

Катарина Ђорђевић

ИН МЕМОРИАМ: ЗОРАН БОРИЋ БОРЕ (1960-2024) ОТИШАО ЈЕ ТИХО, ИЗ СНА У ВЕЧНИ САН

Званична биографија каже да је рођен 23. октобра 1960. године у Сремској Митровици, где је и завршио Основну школу „Јован Јовановић Змај“, а након тога и културолошки смер Средње школе друштвених делатности „Иво Лола Рибар“. Дипломирао је на Филозофском факултету у Београду 1984. године на смеру школски психолог-педагог. Од тада па до 1995. године ради у управи Казнено-поправног завода у Сремској Митровици. Затим се као професор психологије запослио у Економској школи „9. мај“ и Гимназији „Иво Лола Рибар“. На месту директора гимназије био је од фебруара 2001. до децембра 2002. године, након чега се враћа професорском позиву у митровачкој гимназији. Генерацијама ученика био је један од омиљених професора, аутентична и свестрана личност, која је уживала у свом послу, али и у бављењу сликарством, музиком, риболовом, и другим активностима.

Зоранове колеге га се сећају као особе од поверења и добронамерних мисли. И много ће им недостајати... Сви га знамо по надимку – Ђоре. Тако је одмах било јасно о ком се Зорану ради, а било је то популарно име наше и претходних генерација. Ја сам имала привилегију да га знам још од средњошколских дана, заједно смо закорачили у „шуварицу“ и стекли звање организатор културних

активности. Потом смо се исто тако заједно заљубили у психологију, заједно студирали и, некако у исто време, и дипломирали. Пuteви су нам се потом разишли. Ђоре се вратио у Митровицу, ја остала у Београду, али сам увек знала да имам неког на кога могу да рачунам, верног другара, неког са ким у разговору не морам да бирам речи. И када год бисмо се срели, настављали бисмо даље, као да смо се јуче растали. Сећања на Ђорета је сећање о важном делу мог животног одрастања.

А сећања навиру...

Откад знам Ђорета, знам да је волео да црта,

оловка и папир су били неодвојиви део њега. Тако га памти и цела наша генерација 1979, цртао је док је слушао предавања, а и између њих. Многи од нас имају неке од његових цртежа, многи су завршили и на скриптама (ове су из статистике), оживели их. Када је пре пар година добио ове слике, Ђоре је одговорио „Ово је дивно. Да... стварно сам непрестано жврљао где год сам стигао. Тако је страдала и твоја свеска. Ово ме је и обрадовало и 'расентименталисало'...“

Откад знам Ђорета, знам за његов истанчани смисао за хумор. Обичне ствари умео је да зачини шалом. Уз честитку за рођендан колегама би упutio поруку „Жив био и узбрдо брз“, а нас колегице позивао у сремачки загрљај или речима „Ма,

само уживај - сигуран сам да имамо још дивних година и доживљаја пред нама“ или „Само их број, намигни и уживај“...

Колегиницама које су прошле године отишле у пензију, поручио је: „А сад девојке у шопинг по црвени шеширић. Накривите га на пола 12 и ај-хај-уживај! Здраве нам будите и свако добро вам желим!“

Пре пет година смо се окупили да прославимо јубилеј генерације 79-те. Доста нас је свој радни век провео у образовању, а годинама смо као генерација били најбројнији на саборима, односно конгресима психолога. Једну слику са конгреса прокоментарисао је у свом стилу: „Нисам сигуран да је допуштено окупљање толико лепих људи на једном месту“.

На вест о смрти на ум ми падају поруке попут „Колико је добар човек био, ниси могао да га не волиш“, „Сећам га се као сјајног другара, човекољубивог, благонаклоног, веселог, интелигентног, врцавог“, „Верујем да је те врлине са зрелошћу развио. Привилегована сам што сам га познавала“, „Драг је био Ђоре, неколико колега којима је предавао помињало ми га је с пријатним сећањима... неки од њих су баш због њега уписали психологију“. На ово последње, он би у свом стилу одговорио „Крив сам, шта ћу!“

Откад знам Ђорета знам и за његову Весну, био је и остао заљубљен у њу. Још могу да призовем у сећање искре у његовим очима када прича о њој. Весни ће највише недостајати. Тешко је наћи речи утехе. Срећан је онај ко га је познавао и ко се са њим дружио.

Отишао је тихо, из сна у вечни сан. Прерано...

Почивај у миру, драги друже.

*У име генерације 1979.
Олга (Љубишић) Лакићевећ*

ИН МЕМОРИАМ: ЗОРАН СТОЈАНОВИЋ (1938 - 2024) НЕУМОРАН БОРАЦ И РАДНИК

Зоран Стојановић психолог, специјалиста здравствене психологије и психотерапеут, напустио нас је 30. августа, после кратке болести. Неуморан радник и борац, кроз искушења, остао је до краја живота остао је веран својој највећој љубави – психологији. Радни век провео је у Републичком заводу за здравствену заштиту и Институту за јавно здравље „Др Милан Јовановић Батут“, радећи на психодијагностици и психотерапији адолесцената и одраслих, са менталним проблемима инфективне и деликатне психосексуалне проблематике. Био је почасни члан новоформиране Секције за здравствену психологију. Секција је формирана 1993. године на предлог професора Јосипа Бергера, са циљем да се структурира рад психолога који су радили у разним гранама соматске медицине у Клиничком центру Србије.

Годинама је неуморно радио и стицао велико емпиријско искуство које му је помогло да буде творац и аутор оригиналне психотерапијске мето-

(биоенергетске интервенције) повремено је наилазио на критичке примедбе и проблематизован је од стране колега и највиших ауторитета из области психотерапије.

Позитиван резултат и задовољство пацијената исходом терапије били су довољан разлог Зорановим рецензентима Јосипу Бергеру и Ксенији Кондић да књизи „Зашто патимо“ дају високу оцену стручних и научних квалитета. Књига је имала

де из области алтернативне терапије. Аутор је и самостални издавач обимног дела – књиге у којој су приказане специфичности његовог методолошког поступка. Она се састоји од интегративног и елективног приступа, у коме су комбиновани елементи Рајхијанске, Цановљеве и недирективне Роџерсове методе. Рад са пацијентима је почињао потписивањем терапијског уговора. Уговор је подразумевао вођење дневничког записа и пристајање на биоенергетске интервенције (додиривање, загрљаје и рад са телом). Овако структуриран методолошки приступ

неколико поновљених издања, а препоручена је и студентима као извор квалитетних знања. У самој личности терапеута Зорана Стојановића налази се кључ огромног успеха и задовољства његових клијената. С обзиром на више од 60 година практичног рада, са сигурношћу се може рећи да се његови клијенти не броје ни десетинама ни стотинама. Био је особен, аутентичан, харизматичан у свим својим поступцима. Поседовао је огроман емоционални набој, емитовао је и испуњавао љубављу, прихватањем и подршком људе око себе. Умео је магнетски да привуче људе себи и да код њих изазове фасцинацију и огромно задовољство. Његова велика жеља током свакодневног рада била је да испуни аманет дат професору Бергеру да објави све дневничке и терапијске записе који се односе на субјективни доживљај личности самог терапеута Зорана.

До последњег дана свог живота неуморно је радио на књизи „Захвалности и мишљења“ и скоро је довео до краја. Многобројни поштоваоци организовали су се да би у марту 2025. године, на дан Зорановог рођендана, књига била објављена, а у плану је и њена промоција.

Почивај у миру, драги брате.

Мирјана Ајдуковић, Душко Бабић

П.С.

Око поднева знао је да ми се обрати речима: "Помаже Бог, селе... Само да ти чујем глас и ништа више...". Ехо Зокијевих речи одзвања ми у срцу и души.

ДРУГИ ПИШУ

„ТРУЉЕЊЕ МОЗГА“: ШТА ЗНАЧИ НОВА
ОКСФОРДОВА РЕЧ ГОДИНЕ

„Brain rot“ или „Труљење мозга“ реч је године, по избору Оксфордске издавачке куће. Означава затупљивање услед бескрајног скроловања на друштвеним мрежама. Сам израз представља забринутост у вези за утицајем прекомерне употребе некавалитетног онлајн садржаја, нарочито на друштвеним мрежама. Психолошкиња Ана Мирковић каже да је „очигледно да све у дигиталном свету прати реално стање“.

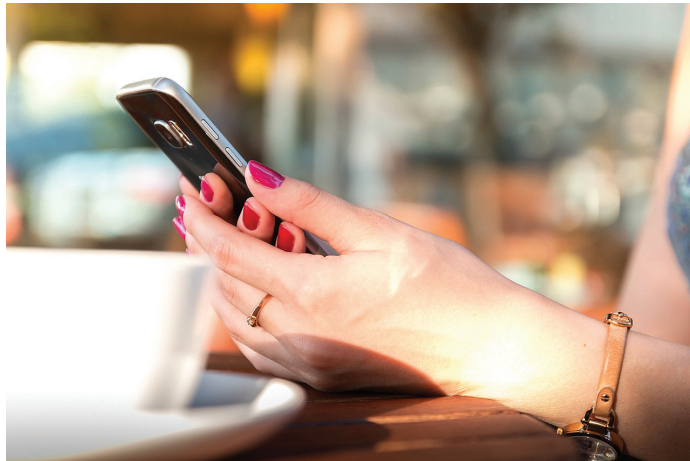
„Појам који треба да подигне позорност свих нас, значи да смо спремни да сатима скролујемо палцем по екрану и када нас неко пита ‘шта има на интернету’, кажемо – ништа. Указује на то да постоје безвезне информације, безвезни садржаји и да количина њих утиче на то да мозак трули фигуративно. Али, са друге стране, интернет обилује фантастичним садржајима који стимулишу мозак. На нама је да бирамо шта хоћемо, то што хоћемо, можемо тамо и да добијемо“, каже она.

Интернет је, додаје Ана Мирковић, „фантастичан ресурс“.

„Питање је само како га користимо. Гомила знања, да се повежете са било ким, научите било шта, али ако ми одлучимо да ћемо тако безвољно да скролујемо сатима и конзумирамо бесмислене садржаје...“, каже она.

Подсетила је да је пре десетак година „селфи“ био реч године.

„Указао је да смо ушли у егосцентричну фазу. Уплашила сам се када смо ушли у еру када је реч године била ‘пост истина’, што значи да људе не занима истина, него да оно што чују буде компатибилно њиховим мишљењима и уверењима. То

такође говори о егосентризму, сад ово мало треба да нас подрма. Мислим да ово може лепо да нас помери“, каже она.

Истакла је и да смо ми „људи из природе“.

„Нама требају загрљаји, додир руке, шетња... Термин ‘труљење мозга’ повезује се са мини дозама допамина која добијемо када погледамо тај садржај. Јако је важно да будемо фокусирани једни на друге. Мислим да ово јесте неки логичан след, али у нашој природи је да што више времена проводимо једни с другима. Као и све што се не користи по правилима може да буде хладно оруђе, и интернет може и онда долазимо до оваквих феномена“, каже она и додаје да се „тај обрнути процес већ дешава јер смо се презаситили“.

„Слатке су ми две ствари, што Оксфорд овај појам не везује за младе. То радимо сви, мислим да је наша генерација негде пропустила моменат да децу адекватно уведе у дигитални свет, а и да самој себи дефинише правила игре, сада има-

мо нову генерацију, која на нове начине приступа томе. Та деца данас држе лекцију из морала, етике, лепог понашања, поштења, солидарности свима нама. Од 2010. је рођена генерација Алфа, није необично да већи део дана проведу на екрану, али паметно користе телефоне, мислим да ће они проучавати нашу генерацију, као што ми са дозом подозривости причамо о људима који су пушили у авионима“, каже она.

Најбоље је, каже, „да много ни не причамо, али покажемо примером како треба“.

„Морамо да се ангажујемо, јер постоји јасно и прецизно дефинисана количина времена коју дете треба да проведе на интернету, али толико треба и на неинтернетском свету да има активности. Лепо је што први пут у историји цивилизације имамо моменат да деца о неком феномену знају више од нас“, каже Мирковић.

Нотификација која до нас треба да стигне је, каже она, да „промишљамо“.

„Односи се на све нас, да промислимо шта и колико можемо другачије, причамо о концепту дигиталне писмености, да критички анализирамо садржаје који до нас долазе, још важније оне које ми пласирамо, а то је и концепт медијске писмености. Питала сам ЧетГПТ може ли се тај појам везати за телевизију, добила сам потврди одговор. Па ми то живимо. Генерација Зет нас у овом тренутку демантује, никакав мозак није иструлило, имамо младе људе који се боре за лепшу будућност, а конзументи су интернета у огромним количинама, све је ствар критичког размишљања, па ћемо видети где ћемо стићи“, каже она. (NI)

КАД СИСТЕМИ ПОРИЧУ СТВАРНОСТ – МАСОВНА ПСИХОЛОГИЈА НАРЦИЗМА

Наука је идентификовала три кључна обрасца манипулације: гаслајтинг (систематско убеђивање жртве да је њена перцепција стварности погрешна, као кад нам кажу да „само ту надстрешницу нисмо реновирали. Зашто? Не знам“), гоустинг (нагло прекидање сваке комуникације као облик кажњавања, као кад систем престане да одговара на питања о одговорности), и бенчинг (држање некога „у неизвесности“ – као кад нам кажу да ће истрага утврдити кривце, али да морамо да будемо стрпљиви).

Постоје и три начина да се убије истина, каже психологија. Први је да се измисли алтернативна прича – рецимо да је Тито крив за пад надстрешнице. Други је да се дискредитују они који постављају питања – па тако постанемо лешинари и хијене кад год отворимо уста. Трећи је најједноставнији – само поричеш оно што сви виде, као кад систем каже да није видео оно што смо сви видели.

Ове технике манипулације истином детаљно је описала Мари-Франс Иригоан у својој студији о моралном злостављању, показујући како се индивидуални обрасци гаслајтинга пресликавају на институционалну раван. Оно што почиње као појединачни чин порицања стварности, завршава као системски механизам одржавања моћи.

Како даље објашњава Ендрју Браун у својој

анализи организационог нарцизма, ово није индивидуална патологија већ системска – када читава организација (рецимо, политичка странка) постане „посвећена легитимизацији свог идентитета кроз атрибуте које тврди да има, уместо кроз одговорност према јавности.“ То је стање у коме читав систем постаје опседнут сопственим имиџом уместо одговорношћу према грађанима. Као кад систем почне да верује у сопствену непогрешивост више него у гравитацију.

Мари-Франс Иригоан, проучавајући морално злостављање, показује да се све своди на потребу система за „апсолутном моћи и некажњивошћу.“ Није довољно да те ућуткају – морају да те убеде да ниси ни имао право гласа. Није довољно да игноришу твоју тугу – морају да те убеде да си монструм и хијена што уопште тугујеш.

У таквим системима, гаслајтинг није индивидуална патологија, већ институционални механизам. То је као масовна производња сумње. Прво те натерају да посумњаш у сопствене очи – можда стварно ниси видео оно што мислиш да јеси. Онда те натерају да посумњаш у сопствено срце – можда стварно јеси лешинар. И на крају, натерају те да посумњаш у сопствени разум – можда је нормално да зграде саме од себе падају у 21. веку.

Психијатри Отто Кернберг и Хеинз Кохут,

пионири у проучавању нарцизма, показали су да прави нарциси чине мање од 1 одсто популације, али њихов утицај може да отрује читаве системе. Као кад једна кап мастила обоји читаву чашу воде. Само што овде није реч о мастилу, већ о институционалној лажи која се шири нашим венама, која нам трује способност да верујемо сопственим очима.

То је та перверзна логика институционалног нарцизма – није важно шта се десило, важно је само како ће систем изгледати у тој причи. Чак и кад падне надстрешница, важније је одржати илузију непобедивости система и његовој непогрешивости него спречити нове трагедије. Јер признати грешку значило би признати да систем није савршен. А то је једина јерес коју нарцистички систем не може да опрости.

А ми? Ми смо само публика која треба да аплаудира систему који је сам себе прогласио непобедивим. Ако заплачемо за мртвима – лешинари смо. Ако поставимо питање – издајници смо. Ако кажемо истину – хоћемо њихове главе. У свету институционалног нарцизма свака емпатија је издаја, свако питање је смртоносни напад, свака истина је завера иза леђа савршеног, непобедивог система.

(Danas)